

Materiały do geograficznego rozmieszczenia wątrobowców (*Hepaticae*) w Polsce. 2. Wątrobowce Olchowskiego Potoku (Góry Słonne, Bieszczady Niskie)

MARTA MIERZEŃSKA i ROBERT ZUBEL

MIERZEŃSKA, M. AND ZUBEL, R. The materials for the geographical distribution of liverworts (*Hepaticae*) in Poland. 2. Liverworts of the Olchowski Stream (Słonne Mts, Lower Bieszczady Mts). *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 8: 263–266. Kraków. PL ISSN 1640-629X.

ABSTRACT: The paper contains a list of 52 species of liverworts, with their updated localities, from the area of the Olchowski Stream in the ATPOL grid.

KEY WORDS: liverworts, distribution, Olchowski Stream, Słonne Mts, Lower Bieszczady Mts, East Carpathians, Poland

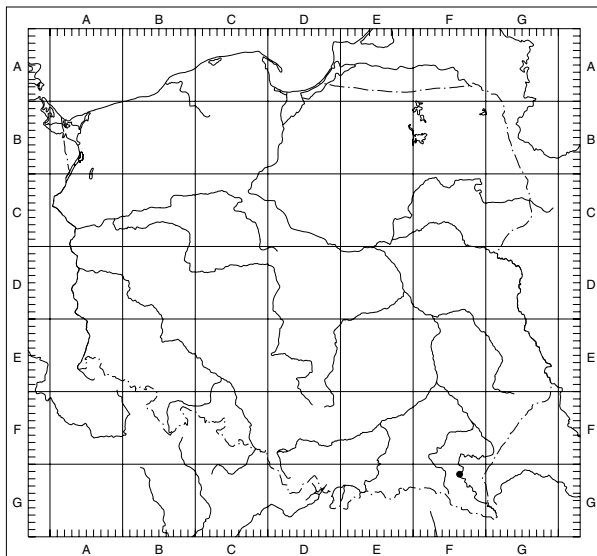
M. Mierzeńska, Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: mierzenska@fagus.ib.uj.edu.pl
R. Zubel, ul. Batalionów Chłopskich 5, PL-38-500 Sanok, Polska

WSTĘP

Badania nad występowaniem i rozmieszczeniem wątrobowców (*Hepaticae*) w Polskich Karpatach są wciąż nieliczne. Dotyczy to zwłaszcza niższych połogień Karpat Wschodnich, dla których prawie zupełnie brak danych w literaturze (KARCZMARZ 1987; MIERZEŃSKA 2001). Niniejsza praca ma za zadanie uzupełnienie tej luki.

W artykule zamieszczono wykaz stanowisk wątrobowców znalezionych w latach 1997–1999 w dolinie Potoku Olchowskiego. Potok Olchowski leży w obrębie Gór Słonnych, które znajdują się na północnym skraju Bieszczadów Niskich i tworzą pas niewysokich wzniesień (do około 660 m n.p.m.) ciągnących się po prawym brzegu Sanu (KONDRACKI 1988). Jak większość potoków spływających z zachodnich zboczy Gór Słonnych odprowadza on wody do rzeki San, do której uchodzi w miejscowości Olchowce koło Sanoka.

Wykaz zawiera 52 gatunki i 1 odmianę wątrobowców. Gatunki zestawiono w porządku alfabetycznym. Stanowiska notowano co 10–20 m różnicy wzniesienia n.p.m., zależnie od ukształtowania terenu. Dla każdego gatunku oceniono częstość jego występowania i podano wysokości, na których znaleziono stanowiska. Określono również typy siedlisk, na których zbierano poszczególne gatunki. Wszystkie gatunki oznaczono w stanie żywym. Nazewnictwo przyjęto za GROLLE (1983). Wszystkie znalezione stanowiska znajdują się w kwadracie 10 km × 10 km **FG16** siatki ATPOL (Ryc. 1) (ZAJĄC 1978).

Ryc. 1. Położenie badanego kwadratu w siatce ATPOL.

Fig. 1. Localization of the investigated square in the grid of the ATPOL.

WYKAZ GATUNKÓW

Aneura pinquis (L.) Dum. – Na nagiej glebie przy młace. 1 stan.: 400 m.

Bazzania trilobata (L.) S. Gray – Na ziemi i na butwiejącym drewnie w lesie mieszanym, na ziemi przy potoku oraz na skałkach pokrytych humusem. 7 stan.: 380–480 m.

Blasia pusilla L. – Na mineralnej glebie. 4 stan.: 340, 360, 370, 390 m.

Blepharostoma trichophyllum (L.) Dum. – Na butwiejącym drewnie, na skałkach, na kamieniach. 17 stan.: 360–580 m.

Calypogeia azurea Stotl. & Clotz – Na butwiejącym drewnie, na kamieniach na ziemi w różnych typach lasów, przy potoku. 20 stan.: 360–620 m. Rośliny z niebieskimi lub niebieskawymi ciałami oleistymi, komórki brzusznej strony łodygi krótkie i grube.

C. integristipula Steph. – Na butwiejącym drewnie, na kamieniach i na ziemi w różnych typach lasu, również przy potoku. 19 stan.: 360–620 m. Rośliny z drobnymi bezbarwnymi ciałami oleistymi obecny mi we wszystkich komórkach liścia.

C. muelleriana (Schiffn.) K. Müll. – Przy potoku, a także na butwiejącym drewnie, na ziemi w lesie mieszanym. 7 stan.: 360–510 m. Rośliny o bezbarwnych ciałkach oleistych, amfigastria dwa razy szersze od łodygi, komórki łodyżki cienkie i długie.

C. neesiana (Mass. & Carest.) K. Müll. – Na butwiejącym drewnie, rzadko na skałkach. 5 stan.: 360, 370, 380, 390, 440 m. Ciałka oleiste tylko w komórkach brzeżnych i u nasady liścia, liście z szeregiem brzeżnych komórek silnie wydłużonych. Rośliny niebieskawe.

C. suecica (H. Arn. & J. Press.) K. Müll. – Wyłącznie na butwiejącym drewnie oraz na butwiejącej ściółce przy potoku. 8 stan.: 360–500 m. Rośliny charakterystycznie brunatne. Ciałka oleiste bezbarwne, obecne we wszystkich komórkach liścia i amfigastrium.

Cephalozia bicuspidata (L.) Dum. – Na butwiejącym drewnie, na kamieniach oraz przy potoku. 26 stan.: 360–650 m. Bardzo często z periancjami.

Cephalozia catenulata (Hueb.) Lindb. – Na butwiejącym drewnie. 16 stan.: 360–570 m. Bardzo często z periancjami.

C. lammersiana (Hueb.) Carr. – Na kamieniach, na ziemi przy potoku, na ziemi w płatach lasu jodłowego, a także na butwiejącym drewnie. 10 stan.: 470–600 m. Rośliny o komórkach w środkowej części liścia do 60 μm długości, komórki epidermy łączynek do 120 μm długości. Zbierany często z periancjami.

C. leucantha Spruce – Wyłącznie na butwiejącym drewnie. 19 stan.: 360–570 m. Zbierany często z periancjami.

C. lunulifolia (Dum.) Dum. – Na butwiejącym drewnie. 9 stan.: 360–580 m. Zbierany często z periancjami.

C. macrostachya Kaal. – Na butwiejącym drewnie. 10 stan.: 380–540 m. Rośliny o liściach dużych szerokości 15–20 komórek. Komórki podstawy liścia 28–35 μm długości. Komórki grzbietowej części epidermy łączynek do 70 μm długości. Zbierany rzadko z periancjami.

Cephalozia rubella (Nees) Warnst. – Na ziemi i na butwiejącym drewnie. 2 stan.: 420, 480 m.

Chiloscyphus pallescens (Ehrh. ex Hoffm.) Dum. – Gatunek związany z potokami, również na butwiejącym drewnie i na ziemi w lesie mieszanym. 6 stan.: 330–480 m. Rośliny żółtozielone o komórkach w środku liścia 35–50 μm długości i licznych drobnych ciąłkach oleistych.

Ch. polyanthos (L.) Corda – Gatunek związany z potokami. 3 stan.: 320, 420, 440 m. Rośliny ciemnozielone o komórkach w środku liścia 20–40 μm długości i 2–3 dużych ciąłkach oleistych.

Conocephalum conicum (L.) Underw. – W potokach, na wilgotnej ziemi w lesie mieszanym i na mineralnej glebie. 25 stan.: 320–580 m.

Diplophyllum obtusifolium (Hook.) Dum. – Na skałce. 1 stan.: 360 m. Zbierany z periancjami.

Fossombronia pusilla (L.) Nees – Na mineralnej glebie. 1 stan.: 360 m. Zbierany ze sporogonami.

F. wondraczekii (Corda) Lindb. – Gatunek związany z podłożem mineralnym. 4 stan.: 350, 360, 370, 440 m. Zbierany ze sporogonami.

Frullania dilatata (L.) Dum. – Gatunek epifityczny, na korze drzew liściastych. 14 stan.: 400–580 m. Zbierany z periancjami.

Jamesoniella autumnalis (DC.) Steph. – Na butwiejącym drewnie. 1 stan.: 440 m. Zbierany z periancjami.

Jungermannia atrovirens Dum. – Na mineralnej glebie. 1 stan.: 410 m. Zbierano rośliny żeńskie z periancjami i okazy męskie.

J. leiantha Grolle – Na butwiejącym drewnie, na ziemi w lesie mieszanym. 15 stan.: 360–520 m. Zbierany z periancjami.

J. obovata Nees – Przy potoku, również na skałkach. 3 stan.: 360, 420, 440 m. Zbierany z periancjami.

J. subelliptica (Lindb. ex Kaal.) Levier – Na kamieniach przy potoku. 1 stan.: 360 m. Zbierany z periancjami.

Lepidozia reptans (L.) Dum. – Gatunek ubikwistyczny, na kamieniach, na butwiejącym drewnie, na korze drzew i przy potoku. 28 stan.: 360–660 m.

Lophocolea bidentata (L.) Dum. – Na trawiastych skarpach w lesie, przy potoku, na butwiejącym drewnie. 5 stan.: 330, 360, 390, 400, 460 m.

L. cuspidata (Nees) Limpr. – Na trawiastych skarpach i przy potoku. 3 stan.: 340, 350, 400 m. Zbierany z periancjami i plemniami, gatunek jednopienny. Rośliny ciemnozielone silnie rozgałęzione.

L. heterophylla (Schrad.) Dum. – Gatunek epiksyliczny, również na korze drzew i na kamieniach. 33 stan.: 320–660 m.

Metzgeria conjugata Lindb. – Gatunek epifityczno-epilityczny, na pniach drzew występuje również na kamieniach i skałkach. 18 stan.: 360–580 m.

M. furcata (L.) Dum. var. *furcata* – Gatunek epifityczny. 18 stan.: 360–580 m.

Metzgeria furcata (L.) Dum. var. *ulvula* Nees – Gatunek epifityczny. 18 stan.: 360–600 m. Rośliny żółtozielone, bardzo drobne, z licznymi rozmnożkami.

Nowellia curvifolia (Dicks.) Mitt. – Gatunek związany z butwiejącym drewnem. 16 stan.: 360–570 m.

Pellia endiviifolia (Dicks.) Dum. – Przy potoku oraz na ziemi w lesie mieszanym. 6 stan.: 340–490 m.

Oznaczono tylko rośliny płodne o charakterystycznie wysokim involukrum osłaniającym całkowicie kalyptrę.

Pellia epiphylla (L.) Corda – Przy potoku, na skarpach i na ziemi w lesie. 20 stan.: 340–530 m. Oznaczono tylko rośliny płodne, jednopienne, o jednostronnym involukrum.

P. neessiana (Gott.) Limpr. – Na skarpach, przy potoku, na ziemi w lesie. 11 stan.: 340–520 m. Oznaczono tylko rośliny płodne o krótkim kołnierzykowatym involukrum odsłaniającym kalyptrę.

Plagiochila asplenioides (L. emend. Tayl.) Dum. – Przy potoku, na butwiejącym drewnie, na ziemi w lesie. 3 stan.: 360, 440, 500 m.

P. porelloides (Torr. ex Nees) Lindenb. – Na ziemi, na kamieniach, na butwiejącym drewnie, a także u nasady pni drzew. 19 stan.: 330–570 m.

Porella baueri (Schiffn.) C. Jens. – Na korze drzew. 1 stan.: 490 m.

P. platyphylla (L.) Pfeiff. – Na korze drzew i na skałce. 3 stan.: 470, 500, 640 m.

Ptilidium pulcherrimum (G. Web.) Vainio – Na butwiejącym drewnie i na korze drzew. 16 stan.: 400–660 m.

Radula complanata (L.) Dum. – Gatunek epifityczny, również na skałce. 19 stan.: 370–640 m. Zbierany z periancjami i rozmnożkami

Riccardia latifrons (Lindb.) Lindb. – Gatunek epiksyliczny, wyłącznie na butwiejącym drewnie. 9 stan.: 380–540 m. Oznaczano rośliny żywe, brak ciałek oleistych w komórkach epidermy plechy.

R. multifida (L.) S. Gray – Na butwiejącym drewnie. 1 stan.: 360 m.

R. palmata (Hedw.) Carruth. – Na butwiejącym drewnie. 18 stan.: 360–530 m. Zbierany z periancjami.

Riccia sorocarpa Bisch. – Na gliniastych skarpach. 1 stan.: 320 m.

Scapania nemorea (L.) Grolle – Na ziemi i na kamieniach przy potoku. 11 stan.: 360–600 m. Zbierany z rozmnożkami.

S. umbrosa (Schrad.) Dum. – Na kamieniach. 1 stan.: 380 m. Zbierany z rozmnożkami i periancjami.

S. undulata (L.) Dum. – Na kamieniach w potokach. 1 stan.: 500 m. Zbierany z rozmnożkami.

Tritomaria exsecta (Schrad.) Loeske – Na skałkach i na kamieniach. 3 stan.: 360, 400, 410 m. Zbierany z rozmnożkami.

LITERATURA

GROLLE R. 1983. Hepatics of Europe including the Azores: an annotated list of species, with synonyms from the recent literature. – *J. Bryol.* **12**: 403–459.

KARCZMARZ K. 1987. Flora mszaków Beskidu Niskiego. – *Ann. Univ. M. Curie-Skłodowska, Sect. C* **42**(10): 111–135.

KONDRACKI J. 1988. Geografia fizyczna Polski. Wyd. 6. ss. 463. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

MIERZEŃSKA M. 2001. Materiały do geograficznego rozmieszczenia wątrobowców (*Hepaticae*) w Polsce. 1. Wątrobowce Magurskiego Parku Narodowego. – *Fragm. Flor. Geobot. Polonica* **8**: 257–261.

ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. – *Wiad. Bot.* **22**(3): 145–155.

SUMMARY

The paper contains a list of 52 species of liverworts, with their localities, and number of ATPOL square (10 × 10 km). The list is based on field studies in the area of the Olchowski Stream (East Carpathians) in 1997–1999. Hepaticoflora from this area was not hitherto studied.

Przyjęto do druku: 28.11.2000 r.